

Na hodniku so razstavljeni razni zemljevidi, ki predstavljajo razvoj hrvatske kartografije. Tu se vidijo tudi razna učila za računstvo in pisočitanje ter mnogo prav zanimivih starinskih predmetov.

V prvi, takozvani „pariški dvorani“, so razstavljeni predmeti, ki so bili razstavljeni v pariški razstavi l. 1900. V tej sobi je tudi poprsje Nje. Veličanstva cesarja Franca Josipa I. in sliki bana Drag. Khuen-Hedervárya in načelnika naučne uprave A. Pavića. Dvorano krasi slike najlepših učnih zavodov hrvatskih šol in krasni akvareli hrvatskih umetnikov Medovića, Čikoša, Ivekovića in drugih. Tu je nadalje zastopan zemljepis, zgodovina, risanje, lep opis, zavodi za gluho in slepe ter mnogo drugih zanimivih predmetov, n. pr. ure iz nekdanje urarske šole v Ogulinu i. t. d.

Druga dvorana je namenjena ženskemu in moškemu ročnemu delu. Tu so v naravnej velikosti kipi v narodni noši iz raznih krajev hrvatske domovine, bogati izdelki ženske obrtniške šole, vzorci narodnega veziva, zbirke za moška ročna dela i. t. d.

Tretja dvorana je namenjena prirodoopisu, prirodoslovju, kemiji in gospodarstvu.

V četrti sobi so razstavljeni razni modeli, načrti in drugi predmeti glede uredbe šol, ter več slik, ki se nanašajo na razne dogodke v učitelstvu.

V peti sobi je nameščena knjižnica; to je najinteresantnejši del muzeja. V enem delu t. zv. „zgodovinski hrvatski knjižnici“ zbrana je vsa literatura ljudskega šolstva od najstarejših časov do današnjih dni. Ta del ni zanimiv samo za učitelja, temveč tudi za slovstvenika, zemljepisca in druge. Tu so nadalje stare spominske kolajne, učiteljska odlikovanja, pohvalnice, spominska plošča samoborske šole iz l. 1851., stari šolski predpisi, rokopisi, izpričevala in drug material, ki se nanaša na razvoj hrvatskega šolstva. Zanimiv je grafičarski učitelj, ki je v naravni velikosti razstavljen v uniformi.

K sklepu tega skromnega poročila vrlemu hrvatskemu učitelstvu še enkrat prav od srca čestitamo v imenu slovenskega učiteljstva na tej najnovejši instituciji, katerej kličemo: Vivat, floreat, crescat!

Učiteljski pravnik.

Priobčuje „Pedagogičsko društvo“ v Krškem.

(Dalje.)

Učitelj na dopustu

nživa tiste pravice, kakoršne je imel v svoji aktivnosti; dolžnosti nima za časa dopusta nikakoršnih.

Začasno vpokojenje pa ni dopust.

Za učitelje-vojake

velja zakon z dne 5. oktobra 1890 (za Kranjsko), s katerim naj se seznani slehern učitelj-vojak (glej zbirko kranjskih šolskih zakonov št. 60, str. 519). Vojaška službena leta, katera je imel kdo pred vstopom v učiteljski stan, se žalibog ne štejejo v pokojnino, kar je dotičnim učiteljem že zdaj škodovalo, ko se je bil vpeljal „štatus“.

Učiteljske ustanove na Kranjskem.

1.) Metelkove ustanove po 42 gld. Dobiti jo morejo učitelji na kmetih, kateri se pečajo z vspehom s sadjerejo

in slovenščino. Teh ustanov je 6 in oddaja jih knezoškofjski ordinarijat na predlog c. kr. deželne šolskega sveta.

2.) Leopold-Filipovih ustanov za Kranjsko je 6 po 44 gld. 90 kr. Ustanovo zamorejo dobiti učitelji, ki so najslabše plačani. Ustanove odda c. kr. deželni šolski svet za tri leta.

3.) Za učiteljske sirote bode delilo ustanove (Cesar Franc Jožefove jubilejske) društvo za zgradbo učiteljskega konvikta.

4.) 3 ustanove nekdanjega vrtnarskega društva 75 K 60 h za zasluge pri vrtnarstvu, sadjereji itd.

Orgljarska služba.

Da učitelj opravlja to službo, to mu je po zakonih ne samo dovoljeno, marveč gojenje cerkvene godbe, osobito orgljanja in cerkvenega petja priporočuje celo ministerski razpis z dne 12. maja 1877, s katerim se celo c. kr. okrajni šolski nadzorniki pozivljajo, da osebno vplivajo na to, da se od strani učiteljev resno goji cerkveno glasbo in cerkveno petje. Okrajni šolski nadzorniki, ne pa dotični učitelji sami, smejo celo predloge staviti, da se dovolijo posebne nagrade dotičnim učiteljem, kateri si pridobijo izvenrednih zaslug za to stroko.

Druge postranske službe,

katere smo bili prej navedli, tudi ne nasprotujejo učiteljskemu ugledu. Zato jih sme učitelj takrat opravljati, kadar je prost.

Zoper ugled učiteljski je pa prodajanje knjig svojim učencem. Knjige, katere učitelj sam založi, sme tudi sam prodajati, seveda učencem ne. To prepoveduje ministerski ukaz z dne 27. maja 1886. Menimo pa, da kjer trgovcev ni, da bi učencem knjige in druge šolske potrebščine preskrbovali, da ondi sme krajni šolski svet to storiti, v kateri namen sme on pooblastiti, seveda učitelja samega.

Kateri posli bi še bili zoper učiteljski ugled, to odločujejo od slučaja do slučaja šolske gosposke, okrajni in deželni šolski svet.

Kakošne posle sme imeti učiteljeva soproga?

S pravnega stališča bi jej svobodno bilo, opravljati katerokoli službo. Ker je pa njen soproga učitelj, ozirati se mora na njegov stan, da ne trpi učiteljski ugled in da mu vsled tega šolske gosposke ne delajo neprilik.

Častne službe,

katere utegnejo učitelja doleteti in katere sme prevzeti, so še različne. Prevzeti sme poslanstvo v državni in deželni zbor, predsedništvo raznih društev, častno občanstvo v kakošni občini i. t. d.

Nekaterih poslov, katere mu sodnije naložiti utegnejo, se ne more ubraniti, n. pr. varuštvo sirot mora prevzeti, ako ni še 60 let star.

Porotnik pa učitelj ne more biti.

Da bi učitelj na lov ne hodil, tega se mu po obstoječih zakonih ne more braniti.

Lahko je pa učitelj sodnijsko kaznovan, ako opravlja za denar spisovanje prošenj, tožeb, pritožeb in sploh takih pisem, katera spadajo v področje c. kr. notarjev in advokatov, ker je to takojmenovano „zakotno pisarenje“, ki je po zakonu prepovedano.

(Dalje.)